

EN MEDLEMSSTIDNING FÖR KA5:S KAMRATFÖRENING | NUMMER 2 | 2017

BÄVERPOSTEN

**Fältkockar
ska utbildas
i Härnösand**

**Skinkstek
räddade båt**

**Bo G Hall om
älvens vita svan**

GOD JUL!

Ett mycket spännande år går nu mot sitt slut, vad är det vi har gjort och vad ser jag i kikaren kommer hända 2018.

Chefen för Västernorrlandsgruppen har ordet

Jag börjar med vad som hänt sedan förra numret av Bäverposten. Vi hade en SÖF i maj med Medelpadbataljonen som innebar att vi hade ett antal vapenskolor, som jag skrivit tidigare måste vi även få upp färdigheten på soldaterna i deras befattning och då gäller att vi ger dom möjligheten att bli bättre på detta under kvalificerad handledning. Vi hade planerat att fortsätta dessa skolor under deras KFÖ vilket vi också gjorde och vi har lyft soldaternas förmåga att inför nästa år kunna ha förbandsövningar igen.

Vi har också gett stöd till genomförandet av årets sommarskola på Lungön, alltid lika roligt att se ungdomarna utvecklas under en bra skolledning och bra instruktörer. Hoppas att Sjövärnskåren kan få till två sommarskolor vilket vi har strävat efter då det finns underlag i norra halvan av Sverige att kunna fylla platserna.

När det gäller tävlingen kvadratmatchen så vann vi igen, nu har vi vunnit under samtliga år som jag varit på Västernorrlandsgruppen dvs. 10 segrar i rad.

I augusti överlämnades körplan till FM och vi kan nu genomföra fordonsutbildningar på ett rationellt sett. Vi kommer förutom bandvagnsutbildning även kunna ta på oss annan fordonsutbildning som kommer att kunna gynna vår verksamhet i framtid här i Härnösand.

Den stora begivenheten som alla såg fram mot var FMÖ-17 som fick namnet Aurora och där hade vi ett förstärkt insatskompani som deltog. Det tog mycket tid och kraft för ett antal officerare och hemvärnsbefäl för att få det att fungera för vår del och jag är väldigt tacksam för deras engagemang.

Enligt de planer som finns skall MRN kunna avdela ett kompani från vårt område till annan MR vilket gjordes. Ett för-

stärkt insatskompani från Ångermanlands bataljon skickades till Gotland. Det var en logistikövning bara att få dit materielen och sedan skulle truppen dit samt hem också.

Bandvagnar och andra fordon lastades och transporterades med fartyg från Husum till Visby och truppen flögs ned. Det gick mycket bra, visst fanns det friktioner men observera att det inte har genomförts en sådan här stor övning på mer än 20 år i Sverige med det perspektivet var det en mycket lyckad övning.

Det hela gick mycket bra och med min personal med som instruktörer så fick förbandet en bra övning på södra Gotland. Gotlandsgruppen och bataljonen på Gotland skall ha ett mycket stort tack för det stöd de gav oss. Det gjorde också sitt till att vi fick en bra övning.

När den delen var över åkte trafikplutonen ned till Nyköpingsområdet och genomförde sin SÖF med att genomföra trafikdirigering mm inom Aurora och de fick mycket beröm från andra deltagare i övningsområdet, bra gjort 157.e trafikpluton.

Detta tog naturligtvis en hel del kraft från gruppen att vara med i planering, genomförande och efterarbetet ändock så har vi kunnat genomföra en hel del annat hemmavid också som t.ex. gruppchefskurs, bykurs för årets rekryter och planering inför nästa års verksamhet.

Det kommer att bli ett intressant år nästa år där vi nu fått stabilitet i styrningen avseende GU Hv. Det är nu klart att vi kommer att genomföra GU Hv och att det kommer att vara 35 pliktade rekryter och ca 10-15 frivilliga. I det här upplägget kommer det planeringsmässigt att vara mer stabilt då vi vet att det kommer att vara minst 35 st som vi ska utbilda, vi kommer att genomföra utbildningen i tredje kvartalet med inryck-

ning 30 juli. Därefter kommer befattningsutbildningen för rekryterna och vi kommer fortsättningsvis att ha förarutbildningen på bandvagn. Planeringen för detta kommer att göras under våren och samtidigt så har vi den andra huvuduppgiften att utbilda våra hemvärnsbataljoner där planeringen är i full gång och vår första övning ligger redan v 808 med SÖF för Ångermanlands bataljon.

Vi har tidigare åkt till andra övningsfält och det kommer även att ske under nästa år då tanken är att vi kommer att åka till Marma utanför Gävle och vi kommer att åka till Boden och låna deras anläggningar.

Livet vid Västernorrlandsgruppen är fyllt med utmaningar och med ökande verksamhet får vi nya utmaningar. Vi ser fram emot att lösa dessa och jag har förtröstan att det kommer att gå bra med de duktiga medarbetare som jag har.

Detta kommer att vara min sista text i Bäverposten under den här rubriken, jag kommer att lämna över chefskapet den 26 april.

Jag önskar er alla en riktigt god jul och gott nytt år.

Ronald Forsberg

Bäverposten

Bäverposten är en medlemstidning för KA5:s kamrat-förening och utkommer två gånger per år.

Omslagsfoto: Uno Gradin

Redaktör och ansvarig utgivare: Uno Gradin

Grafisk form: Anders Markevärn

Tryck: Härnösands tryckeri, Härnösand.

Nästa nummer utkommer 18/6 2018

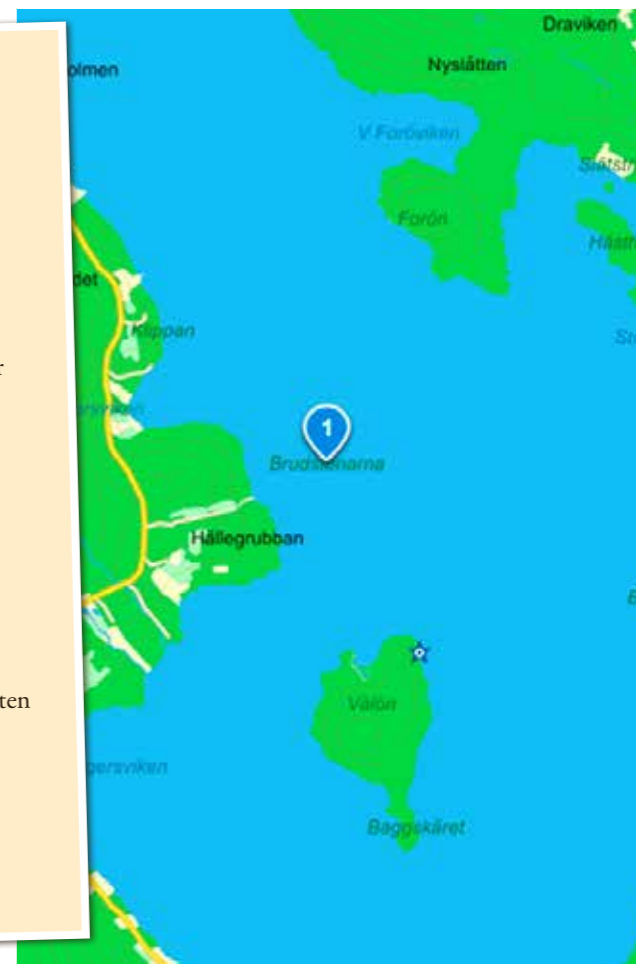
Manusstopp är 18/5 2018

SKÄRPNING! När vi skickar mail från föreningen är det mängder som kommer i retur. Vi har tidigare anmodat att e som inte får mail men har e-post ska anmäla sin adress. Det är väldigt få som anammat detta. Vi försöker därför ännu en gång. Så du som inte får mail från föreningen maila till sekreteraren Hasse Wiklander så vi kan komplettera medlemsmatrikeln. Du kan skicka din adress till: hasse@invest.se. Notera även ditt namn. **Tack på förhand!**

Brudfölje dog vid Brudstenarna

Lennart Lathi har forskat kring namnet Brudstenarna. Det är ett grund i Ångermanälven i närheten av Rö och Vålön och ett helt brudfölje omkom vid en ruskig olycka för länge sedan. Dimma och storm var orsaken till olyckan. Vi återger originaltexten som Lennart har hittat under sitt forskningsarbete.

När man bätledes från Hernösand passerat Wälön, visar sig ett grund, som höjer sig öfver vattenytan. Med detta grund är förknippad en nog så sorglig historia, som gifvit detsamma namnet "brudstenarne". Det var för länge, länge sedan — man vet ej när — då ingen kyrka, än mindre präst fanns på Hemsön, som då hörde till Högsjö, och ett brudfolk från Hemsö skulle vigas i Högsjö kyrka. Under sång, fiolers lät och muntert skjutande lade båtarna ut från Hemsö-stranden med den bröllopsklädda skaran, som under skämt och glam styrde ut på den breda älven, för att gå i land vid Mörtsal. Då man lade ut sken solen och allt var idel glädje, men plötsligt kom tjocka med en ostlig storm in från hafvet, så att man snart icke kunde se land. Som alla voro tämligen sjövana och just ej fruktade sjögång och höga vågor, fortfor munterheten lika käckt, tills bröllopsglädjen plötsligt fick ett hastigt slut och förvandlades i dödsnöd. Brudparets båt kastades af stormen mot de där stenarne, båten kantradeoch vräcktes af vågorna från sten till sten, de glada sångerna tystnade och efterföljdes af skärande nödrop, som kväfdes af storm och våg, dimman blef tätare och den kunde aldrig skildra slutet af det nyss så glada brudparets bröllopsfärd, som slutade med dess död i de rasande vågorna.

Skinkstek och cement räddade Turisten

◆ Brudstenarna var även med på ett hörn vid en annan sjöolycka. Den gången blev det dock dessbättre inga dödsoffer.

Bo G Hall berättar om incidenten i sin bok "I älvbåtarnas kölvatten. Det var älvbåten Turisten som en gång åtog sig att frakta en personbil på fördäcket från Härnösand till Sollefteå. Under resan uppstod tät dimma nästan direkt från start. Kaptenen missade att bilen på fördäcket påverkade kompassen. Resultatet blev en felaktig kurs från Vålö fyr och därmed en olycklig kollision med grundet Brudstenarna. Ett rejält håll uppstod i fören och vattnet forsade in. En annorlunda metod att få stopp på det inströmmade vattnet tillämpades. En stor skinkstek och en säck cement användes för detta ändamål. Vatteninflödet upphörde och färden kunde fortsätta utan fler incidenter till Sollefteå. **Uno Gradin**

En skinkstek räddade Turisten.

Bevakningsbåt.

Foto: Uno Gradin

Kjell "Blomman" Blomberg.

Sjunkbombsskor lindrade tryckvågen

Legendariske båtchefen Kjell "Blomman" Blomberg har tillbringat en stor del av sitt liv på olika båtar och fartyg. I KA 5:s båthamn är han en superkändis trots att det nu gått några år efter pensioneringen. Blomman är känd för sitt goda skämtlygne och har lämnat en hel del practical jokes i sitt kölvatten. Detta bidrag är ett exempel.

Våra läsare har fått del av en del av Blommans erfarenheter i våra spalter. Här publicerar vi ett av Blommans klassiska skämt som "drabbade" några värnpliktiga på bevakningsbåt 65 Bredskär under ett uppdrag i början av 90-talet.

Avgick med Bevakningsbåtarna 65an och 74:an för att transportera personal från Holmögadd till Tåme skjutfält strax söder om Piteå, en färd på ca 4 timmar. Efter påfyllning av diesel sätter vi kurs mot hemma hamn Härnösand.

Norr om Ratans fyr stannar vi upp för att skjuta med vår 20mm kanon, kulspjutta 58 samt några skott med granatgevär modell 48c, mot plastdunkar som på olika avstånd lämpats av.

Från ammunitionsdurken kommer vapenofficern med en språnghandgranat modell 56 som han drar säkringarna på och droppar den strax utanför relingen, det dunsar till i skrovet efter ca tre sekunder.

Den del av besättningen som utgjordes av värnpliktiga tittar upp med viss förvåning. Jag säger till dem, det där var 190 gram, vänta tills vi ska fälla dom där och

pekar på de åtta sjunkbomber modell 33, (som vi alltid har ombord) de är på 105 kilo, och på minimidjup 20 meter, så smäller det efter åtta sekunder. De har en sjunkhastighet på 2,5 meter per sekund, det är också den tid vi hinner förflytta oss med högsta fart på 18 knop så blir det 74 meter.

Berättar för de värnpliktiga om det fasanfulla som inträffar om man befinner sig ovanför eller nära detonationspunkten. Då kan skenbenen slås upp genom kroppen med mera. Skröna eller ej, jag vet inte.

Nu föds idén. Jag berättar för grabbarna att när det blir dags att vi ska fälla så hämtar vi ut sjunkbombsskor (med specialdämpande sulor) från förrådet.

Väl i hemmabasen flyter dagarna på med diverse uppdrag. Om några veckor ska vi ombasera till Umeå området för att där bland annat inför högre dignitärer i marinen, fälla sjunkbomber med ny undervattenståndare (Uvt 05). Dessa medger detonation på betydligt mindre djup (än tidigare 20 meter) och med minst åtta sekunders fördröjning för det djupet.

Jag blir påmind av de värnpliktiga att

hämta ut sjunkbombsskorna. Nu är det dyra råd dyra, sjunkbombsskor finns ju inte. Förklarar för de värnpliktiga att sjunkbombsskor av någon anledning inte finns i förråd. Att rekvidrera från centrallager var inte möjligt.

Får då syn på en gammal skumgummimadrass, vi gör egna säger jag. Ta av er skorna, placera dem på madrassen, rita av runt sulan med en tuschpenna, ta er kniv och skär ut.

Frågan kommer, hur fäster vi dom på lägskorna? Svar, med buntband och det provades också. Under var mans tyngd pressades skumgummit ihop till någon millimeter, utan någon reaktion från grabbarna.

Nöjda över sina alster (ni skulle se eländet som låg där, men till de som visste hur det låg till en väl dold munterhet) så lades de på hylla i vårt förråd märkta med respektives namn och föll i glömska.

Upplösningen av den sjunkbombsfällningen med uvt 05 har sin egen spännande historia som jag ska återkomma till med en redogörelse senare.

Kjell "Blomman" Blomberg

Fritidsbåtsmuseet i Härnösand gör succé

Fritidsbåtsmuseet som öppnade under sommaren i Härnösand blev en succé direkt från start.

- Vi har haft i snitt drygt 100 besökare per dag eller drygt 3000 under sommaren, berättar David Salén vid Länsmuseum Murberget.

- Till saken hör att uppbyggnaden under våren gick med snälltågsfart. Därför finns det mycket som återstår att göra. Den officiella invigningen äger rum först nästa år och utställningen blir ännu bättre. Framförallt kommer vi att utveckla den digitala delen, berättar David Salén.

Bakom Fritidsbåtsmuseet i Härnösand står Statens maritima museer, Härnösands kommun och Länsmuseum Murberget.

-Fritidsbåtsmuseet stärker Härnösand som maritimt besöksmål i Höga Kusten och norra Sverige, slutar David Salén.

Utställningen öppnade den 1 juli och kommer fortsättningsvis att ha öppet året runt. I dagsläget visas knappt 30 båtar från Sjöhistoriska museet och från bland annat Karlskrona Maritima museet i Karlskrona och Veteranbåtsmuseet i Västerås. En viktig del av de båtar som visas är lokalt byggda och representerar Härnösands och Höga kustens stolta båtbyggartraditioner.

Museets största båt är Lun kentuss, en åtta meter lång klinkbyggd koster som ursprungligen kommer från Härnösand. De första åren användes Lun kentuss som skolbåt vid Sjövärnskåren med sommarläger på Lungö.

Båten blev senare rikskänd när Sundsvallsborna Gunnar Dahlgren och Dag Ekholm seglade jorden runt 1962-1965.

Författaren av dessa rader svarade för ett antal navigationskurser som bedrevs som studiecirklar i Härnösand.

- Vid ett tillfälle medverkade Gunnar Dahlgren med en föreläsning och bildvisning om världsomseglingen, konstaterar Uno Gradin. Bland annat berättade han om att Lun kentuss slog runt under en svår storm och låg med kölen i vädret under några minuter. Hon vände sig sedan på rätt köl igen.

Museets största båt är Lun kentuss, en åtta meter lång klinkbyggd koster som blev en rikskändis efter en jordenruntsegling 1962-1965. Båten är nu renoverad till nyskick och mycket vacker. Övre bilden till höger två världsomseglare, Gunnar Dahlgren och Dag Ekholm. Två världsomseglare, Gunnar Dahlgren och Dag Ekholm. Foto: Uno Gradin

Gunnar berättade om de hemska minuterna då de inte visste om de skulle överleva eller bli offer för stormen.

På en av Gunnars bilder kunde man se fotspår i rufftaket som uppstod när de båda unga männen sprang runt på rufftaket som

då en liten stund fungerade som golv.

- Gunnar var en utmärkt berättare och jag minns att vi i navigationskursen kände att vi fått uppleva något unikt denna kväll, slutar Uno Gradin.

Text & foto: Uno Gradin

Utan mat fungerar inte kriget. Det är en gammal sanning som fortfarande är aktuell. För att möta ett ökande behov inom främst hemvärnet arrangerar Forsvarsutbildarna två drygt veckolånga intensiva utbildningar av fältkockar i Härnösand.

Fältkockar utbildas i Härnösand

Fältkocksutbildningen i våras var riksrekryterande, men med undantag för Norrbotten och Västerbotten kom deltagarna från 15:e och 16:e hemvärnsbataljonerna i Västernorrland. Utbildningen omfattar 82 timmar som följs upp av fyra dygn praktik vid KFÖ.

Det är redan klart att en fältkocksutbildning genomförs även 2018 i Härnösand.

Jobba praktiskt

♦ 39-åriga Anna Ottosson från Örnsköldsvik har man och tre barn. Hon är förskollärare och gick med i hemvärnet för två år sedan.

– Jag blev signalist från början, men ville jobba mer praktiskt. Mat behöver man alltid och jag känner att valet att bli fältkock är rätt för mig. Utbildningen är bra. Man får prova på olika sysslor och man lär sig massor på kort tid.

Vid Forsvarsutbildarens besök träffar vi även 52-åriga Ronny Fröwall från Sundsvall som sitter och skalar potatis utanför ett av tälten tillsammans med kompisen Martin Mörksky från Sundsvall.

– Jag gjorde lumpen som kokgruppchef på I 5 och den här utbildningen känns hyfsat hemtam för mig. Gamla minnen dyker upp och vi har ungefär samma grejor även om kokvagnen har blivit mindre.

Potatisskalare

♦ Den potatisskalande kompisen Martin Mörksky har hunnit bli 50 år gammal. Han gjorde lumpen på Ing 3 i Boden som kock.

– Jag gick en 2-årig livsmedelsteknisk gymnasial utbildning och jobbade därefter som kock under två år.

– Efter tiden som kock på olika restauranger ville jag prova på något annat och hamnade på Kubal i Sundsvall som processtekniker.

– Nu vill jag bli kock i hemvärnet, fortsätter Martin. Närmast på tapeten efter den här kursen är introutbildningen i hemvärnet i slutet av augusti.

250 portioner

♦ Under en av fåtaliga pauser i utbildningen berättar Sven-Olof att fältkockens uppgift är att tillsammans med arbetslaget planera och servera tre mål mat per dag. Det kan gälla 250 personer som behöver utspisning. Fem kockar och en gruppchef ingår i en kokgrupp. Handräkning kommer från respektive kompani.

– Många tror att fältkockar bara jobbar vid militärövningar, fortsätter Sven-Olof. En annan viktig uppgift är att servera mat när hemvärnet är engagerade vid till exempel skogsbränder, översvämningar och insatser för att söka efter saknade personer.

Fältkockskursen i Härnösand, främre raden från vänster Harry Hannu, Ronny Fröwall samt Ingemar Lönn.

Martin Mörksky, Anna Ottosson, Sven-Olof Olofsson med herdehunden Milton samt Lena Storm, rad 2, Leif Åhlin, Carina Pentinlehto, Bengt Sundin,

Foto: Uno Gradin

Sådana insatser kan omfatta flera dygn och då behövs verkligen fältkockarna.

– Mycket fokus har hamnat på hygienfrågorna, fortsätter Sven-Olof. Inom förplägnadstjänsten görs inga avsteg från regelverket. Tre tillsynsmyndigheter ser till att allt går rätt till.

Under utbildningen i Skärsviken på södra Härnön fick deltagarna besök av bland annat, utbildningschefen Anders Gustafsson från Forsvarsutbildarnas kansli i Stockholm, Malin Andersson från Lottornas överstyrelse samt regionala representanter för Forsvarsutbildarna.

Avslutningskvällen blev extra festlig med inbjudna gäster. Då visade kockarna att de även kan laga festmat om det kniper.

Uno Gradin

Att skala potatis var en uppgift som Ronny Fröwall fick öva flitigt under kockutbildningen.

Martin Mörksky satsar på att bli kock i hemvärnet.

Ångermanälvens vita svan och andra älvbåtar

Strömkarlen är den mest kända av de många passagerarbåtar som trafikerade Ångermanälven. I mer än 70 år avverkade fartyget dagliga turer från Härnösand till Sollefteå och åter. Strömkarlen blev snart berömd i hela landet i egenkap av Sveriges då största flodångare och den vackra naturen längs älven som resenärerna kunde njuta av.

- Älvbåten

Strömkarlen var inte bara störst. Hon var dessutom populärast och fick många smeknamn av folket längs den vackra älv dalen. Kärt barn har som bekant många namn, konstaterar författaren Bo G Hall med älvbåtarnas historia som specialområde.

– Hon kallades till exempel "Ångermanälvens vita svan" och "Älvbåtflottans stolthet" och var en uppskattad gäst vid de många bryggorna och angöringsplatserna längs älvens stränder. Hon var så punktlig att älvborna sa att man kan "ställa klockan", efter henne, berättar Bo G.

Älvturer med teman

♦ Bo G har funderingar på att tillsammans med till exempel Ådalen III och Läns museet Murberget ordna älvturer med speciella teman.

– Jag tror att det kan vara lockande för många. En självklar tur kan till exempel handla om hur älvbåtarna speglats i litteraturen, påpekar Bo G. Aktuella namn i det sammanhanget är Birger Norman, Lubbe Nordström, Alfhild Agrell, Pelle Molin, Maj Olsen, Karl-Erik Erkner, Olof Högberg, Nicke Sjödin, Gustava Svanström och Elias Sehlstedt.

– Ett annat tema kan vara de många industrierna längs älven. Här gäller Elias Sehlstedts bevingade ord, "Såg vid såg jag såg varthelst jag såg".

Älvbåten Strömkarlen passerar under spannet till bygget av Sandöbron som rasade den 31 augusti 1939. Det var dagen innan Andra världskriget bröt ut. 18 omkom vid olyckan. Tur i oturen att dagskiftet just lämnat brobygget.

Älvens betydelse ur ett militärt perspektiv kan också vara givande. Här kommer man in på till exempel systemet med värdkasar längs kusten som varnade om fiender var i antågande, kustartilleriets omfattande installationer, Hemsö fästning, B 18-planen som fick soppatorsk, Skotten i Lunde, Styresholm, Gustafsviks docka och örlogsdepå, minstationen i Juviken på Vagnön och tidiga KA-installationer på Åbord.

Hall är den som vet mest om älvbåtarna

och deras spännande historia. Kunskapsbanken är mycket imponerande och det finns nog ingen som "slår honom på fingrarna" när det gäller älvbåtarna. Hall har skrivit ett 10-tal böcker i skiftande ämnen och många intressanta artiklar i olika tidningar och tidskrifter. Böckerna är ofta mycket rikligt illustrerade och så uppskattade att flera nya upplagor har tryckts.

Kunnig guide

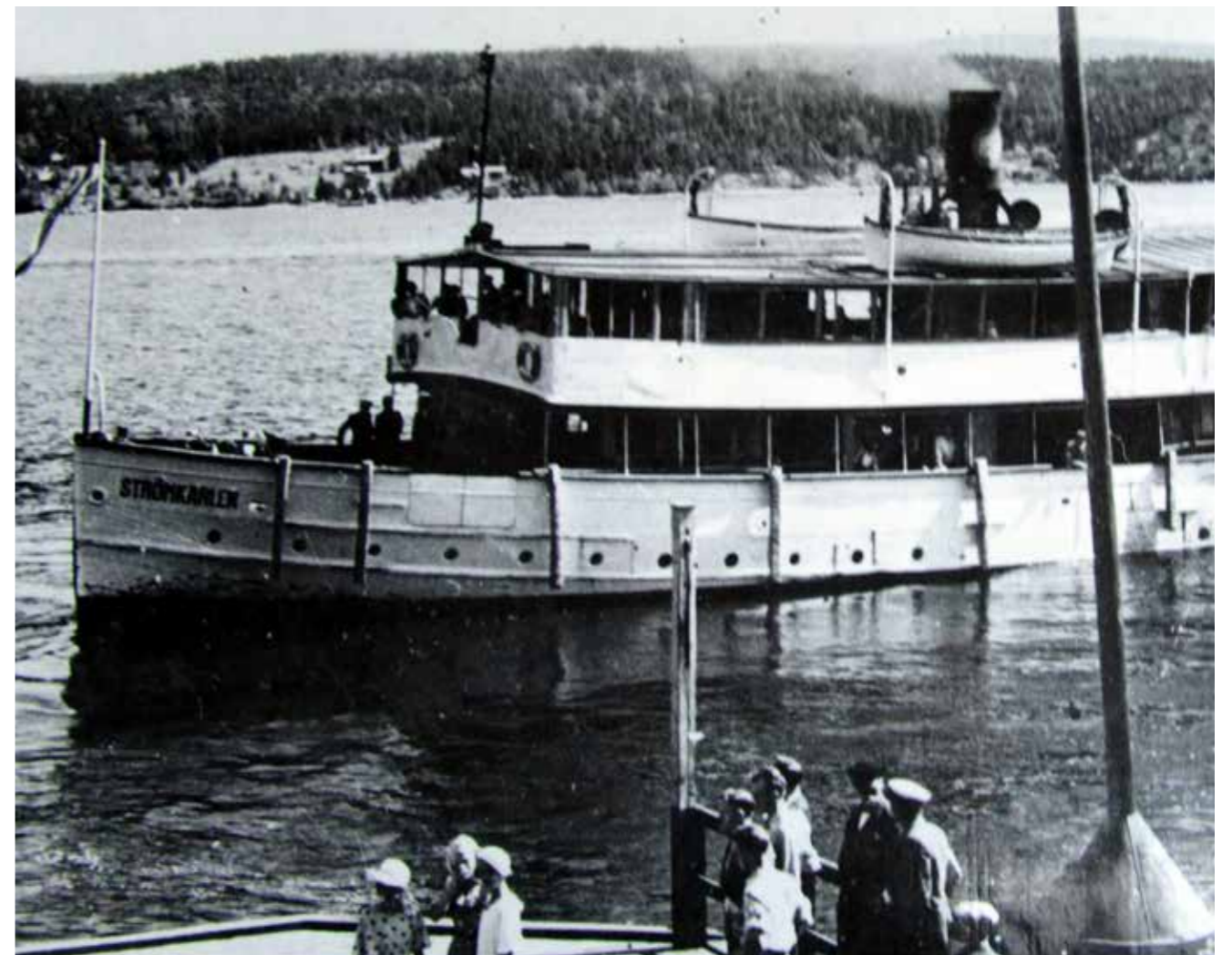
♦ ♦ Bo G brukar ofta fungera som uppskattad och kunnig guide under älvturer med passagerarfartyget Ådalen III. Det är mycket nöjsamt att lyssna på honom från favoritplatsen uppe på däck.

Hall sommarbor tillsammans med hustrun Barbro Dahlbom-Hall underbart vackert i Källsand bara några meter från Ångermanälven. Vintervistet finns i Uppsala.

En av förklaringarna till Bo G Halls stora intresse för älvbåtstrafiken på Ångermanälven är att hustrun Barbros farfar, Carl Edvard Dahlbom var den legendariske befälhavaren på Strömkarlen.

Skeppare Dahlbom

♦ – Carl Edvard började som styrman, men blev snabbt befälhavare. Efter ett långt arbetspass på fartyget gick han iland 1928 i Källsand, Farfar släppte dock aldrig kontakten med älvbåtarna, berättar Bo G. Han följde

Strömkarlen, den största och vackraste älvbåten.

båtarnas turer på älven och saluterade med sin flagga. Den hissades och halades tre gånger och svar på artigheten kom omgående via båttarnas ångvisslor.

Frun till Carl-Edvard hette Ida och var en framsynt affärskvinna. Hon köpte marcken här vid Källsand där familjen Hall fortfarande bor.

Familjen Halls stora köksbord pryds av en vacker modell av Strömkarlen. Stora fönster med utsikt både uppströms- och nedströms Ångermanälven gör att man som gäst i huset gärna sitter och bara njuter. Efter några tråkiga dagar med regn titrar solen fram och gör besöket ännu mer trivsamt.

100-årig epok

♦ Tankarna flyger iväg kring den 100-åriga älvbåtsepoken och alla segel- och lastfartyg som trafikerade dessa vatten då de

Bo G Hall.

många industrierna låg som ett pärlband mellan Härnösand och Sollefteå.

Bo G Hall var länge verksam i Stiftelsen "Skärgårdsbåten" med bortåt 4000 medlemmar och i den mer lokala men numera avsomnade föreningen "Älvtrafikens vänner".

– Jag är mycket glad över att älvbåtstrafiken har fortsatt genom Ådalen III, fortsätter Hall. Hon började trafikera älven mellan Härnösand och Sollefteå våren 1987 och har blivit mycket uppskattad av både lokalbefolkningen och turister.

– Tyvärr har uppgrävningen av älven medfört att man tvingats plocka bort Sollefteå från turlistan. Det skedde för ett tiotal år sedan.

Istället gör fartyget numera uppskattade turer på dagtid och kvällstid från både Härnösand och Sandslån till Norafjärden och Högakustenbron. Nästa säsong utökas båttrafiken från Härnösand med fartyget Ceres som fram till helt nyligen trafikerade Göta Kanal. Förhoppningsvis kompletterar båttarna varandra så att båda överlever konkurrensen.

Uno Gradin

Bo G Hall har en "egen" fyr på tomten i Källsand. Foto: Uno Gradin

Stig Bogren var först i ledet med den svenska fanan när Fredsbaskrarna tågade in i centrala Härnösand.

Veteranmarschen besökte Härnösand

Den 3 juli 2017 fick Härnösand besök av Veteranmarschen, Sveriges Veteranförbund Fredsbaskrarna. Härnösand tog emot marschdeltagarna på torget där fler lokala veteraner anslutit.

Länsrådet

Ylva Aller hälsade Fredsbaskrarna välkomna till Härnösand och Västernorrland. Initiativtagaren L-G Nyholm berättade om marschen och om Veteranförbundet Fredsbaskrarnas uppdrag.

Den 4 juli hade de vilodag i Härnösand, en vilodag som var fylld av aktiviteter bland annat besök på Hemsö fästning, stadsvandring, vila och inte minst en grillkväll tillsammans med Försvarsutbildarna Härnösand och KA5 Kamratförening.

Härnösands kommun, Länsstyrelsen och G23 bidrog med övrig mat, logi och aktiviteter under vistelsen.

De startade den 28 juni i Gävle och bör-

jade sin vandring norrut, målet för 2017 var den 7 juli i Skellefteå. Den 1 juli deltog de vid Veteranmonumentets invigning i Sundsvall, de vände sedan sina marschkängor mot Jämtland och Östersund, från Östersund gick marschen vidare mot Sollefteå och Härnösand.

Eftersom det var långa sträckor som skulle avklaras varje dag så blev det en hel del bussåkande. I Härnösand såg Bilkåren till att lösa av chaufförerna och köra minibussar med marschdeltagare till olika aktiviteter under vilodagen.

Initiativtagaren till Veteranmarschen L.G. Nyholm talar på Torget i Härnösand. Rullen på bordet innehåller namnen på de kamrater som dödades under sina uppdrag i fredens tjänst.

Förra årets marsch gick från Stockholm till Gävle, en sträcka på 32 mil.

Under 10 dagar vandrade över 500 personer tillsammans för att visa att veteraner ställer upp för och hjälper varandra.

2016 samlade marschen in över 100 000 kronor till Gula Bandet. Gula Bandet är en internationell symbol och bidragen stöttar veteraner och deras familjer ekonomiskt vid behov efter insats.

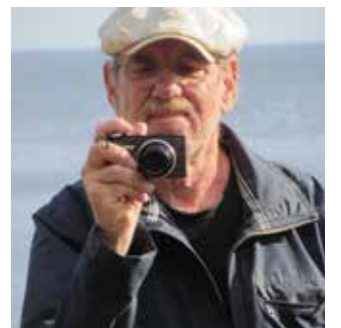
Premiäråret 2013 gick marschen från Ystad till Hindås som är närmare 45 mil.

Sonja Hedenberg

Stickan på plats med kameran

Härnösandsbon Stig Johansson är en flitig amatörfotograf som ägnat sig åt sin hobby under många år. Redan i samband med att Regimentets dag arrangerades vid KA 5 och i hamnen 1968 var "Stickan" på plats med sin kamera. Resultatet är några fina bilder som vi nu presenterar för Bäverpostens kunniga läsare. De första åren var det analoga kameror som fanns i Stickans arsenal, men numera har även han övergått till det digitala systemet.

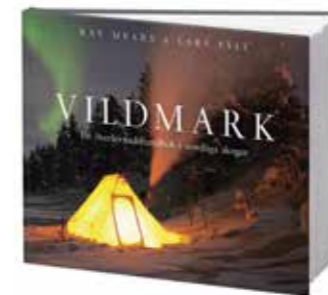
Stig Johansson.

BOKRECENSION

VILDMARK

Överlevnad i nordliga skogar

Bonniers förlag fakta
Författare Lars Fält och Ray Mears
Bokus 215 kr
Isbn 978-91-7424-627-8

anför västen i en överlevnadssituation. Även fiskemetoder och hur man anrättar eventuell fångst på bästa sätt ägnas stort utrymme.

En del avsnitt kan dock upplevas innehålla självklarheter och inget att offra trycksvårta på. Det

gäller till exempel anvisningar i text och bild hur man hugger ved.

Författarna verkar vara medvetna om detta. De har nämligen tagit med en liten brasklapp där det påpekas att "Vildmark" är en internationell bok som översatts från andra språk. Det finns därför delar som inte fullt ut stämmer med svenska regler och traditioner, erkänner författarna.

Karta och kompass är oslagbara i överlevnadssammanhang, men jag saknar ändå ett avsnitt om GPS.

Det är inga dunungar som åstadkommit detta bokverk. Lars Fält är en kändis på hemmaplan. Han har under många år jobbat som utbildare i överlevnadsteknik

En spånticka med fina spån kan ta eld av en gnista från eldstålet. Används om det inte finns näver tillgängligt

inom det svenska försvaret och har också författat hyllmetrar av överlevnadshandböcker. Han är också grundare av Svenska överlevnadssällskapet.

Ray Mears är en kändis internationellt efter ett antal TV-serier kring vildmarksliv och många överlevnadshandböcker. De båda herrarna kompletterar varandra på ett utmärkt sätt.

Uno Gradin

Ett av besöksobjekten var den vackra Näckrosdammen.

Härnösandsföreningar besökte **Trysunda**

Trysunda har utsetts till Sveriges vackraste ö och det finns mycket fog för den utmärkelsen. Det kommersiella har fått mycket litet utrymme. I stället hittar besökare på ön ett genuint fiskeläge med anor från 1500- talet, fantastiskt vacker natur och ett fiskarkapell från 1600- talet. Många fina promenadstigar runt ön uppskattas av besökarna.

Familiens motorklubb (FMK), KA 5 kamratförening, HjärtLung i Härnösand och Flottans män arrangerade måndagen den 10 juli en bussresa till Trysunda. Reseledare var Uno Gradin.

Vi åkte med Zetterblads buss till Köpmanholmen. Därifrån fortsatte resan på bøljan den blå med M/S Ulvön ut till Trysunda. Drygt 30 föreningsmedlemmar deltog i den uppskattade resan.

Efter fikaupaus vid Storviken beundrade vi det stora klapperstensfältet med klotrun-da stenar i olika färger som slipats av havet under årtusenden.

Därefter vidtog en skogs promenad till Björnviken. Där finns det vindskydd och grillplats samt badmöjlighet. Där passade deltagarna på att fika och njuta av den vackra naturen. Även en ångmaskin från gruvdriftens dagar studerades.

Trysunda fiskerikapell från 1600- talet intresserade många under besöket på ön.

Efter en rast fortsatte vandringen till den underbart vackra Näckrosdammen, Trysunda kyrkogård och fiskerikapellet.

Detta byggdes av gävlefiskare under 1600- talet och är en mycket vacker byggnad. Väggarna i kapellet är prydda med bibliska målningar av Olof Gåhlin.

Målningarna utfördes 1711 då Trysunda

utnyttjades som flottbas av Karl XII.

Gåhlin var troligen båtsman ombord i ett av fartygen och han påstås ha smyckat kapellet under vistelsen i hamnen. Gåhlin kom troligen från Finland. Även på den finska sidan finns kapell med målningar av Gåhlin.

Motiven är hämtade ur både gamla och nya testamentet. På västra väggen skildras S:t Görans kamp mot draken och räddningen av den fagra prinsessan.

Under 1800- talet spändes väv över väggarna för att dölja målningarna. Dessa ansågs distrahera besökarna som man ansåg borde koncentrera sig på att lyssna på prästens ord och inte titta på väggmålningar.

Före återfärden mot fastlandet intogs en läcker buffé vid butiken/ vandrarhemmet på Trysunda.

Text & foto: **Uno Gradin**

Under några månader i slutet av andra världskriget ruvade Gustavsviks varv i Ramvik på en av krigets hemligheter. Djupt inne i ett bergrum förvarades material som stormakterna ville komma åt.

Men varken USA eller Sovjetunionen fick tag i dem. I stället blev det Sverige som lade beslag på ett unikt material från den finska signalspaningen under kriget.

Krigets **hemligheter** förvarades i Gustavsvik

Operation

Stella Polaris fyller 73 år i år. Den 23-24 september 1944 anlände till Härnösand 530 personer och 765 packlådor med topphemlig utrustning som bestod av teknisk apparatur för signalspaning, koder och dokument.

Färden gick från Nämpnäs i Finland till Härnösand med tre fartyg, men även ett fartyg kom till Gävle.

De som klev på de fyra fraktfartygen hade som kodord Stella Polaris.

Finländarna fick namnet Stellister efter namnet på operationen, Stella Polaris, i svensk översättning Polstjärnan.

Under kriget knäckte de finska signalspanarna ryssarnas hemliga koder och kunde bland annat ge viktig information om stridsoperationerna.

Signalspanarna hade samarbetat tätt med svenskar, men också med många andra nationaliteter.

Efter separatfreden 1944 ställdes krav att de skulle bli utlämnade till Sovjetunionen. För att slippa bli skickade till de sovjetiska lägren i Gulag organiserades en flykt som fick namnet Stella Polaris.

Den ryska polisen jagade dem eftersom de vållat så stor skada för den ryska krigsansträngningen mot Finland, men de flesta stellisterna och deras familjer lyckades fly.

Det var viktigt att alla hemligheter som finska spioner hade fångat i etern om ryssar, amerikaner, fransmän och andra skulle skyddas.

Tanken med Stella Polaris var att de skulle fortsätta att lyssna från svensk mark som en del av en den finska exilregerings taktik och stöd.

Stellisterna och deras familjer evakue-

rades med militärlastbilar och bussar till Nämpnäs med den fruktade ryska polisen i hälarerna. De som klev ombord på de fyra fraktfartygen som för dem till Härnösand, men även en mindre grupp till Gävle.

Till Härnösand anlände den första båten, den 24 september. Totalt kom 530 personer. Överfarten var stormig och stratsrik och det berättas att ett barn förlöstes under färden och att många blev sjösjuka.

Fartygen gick med släckta lanternor eftersom det fanns risk att bli torpederade av tyska och ryska ubåtar som fortfarande opererade i Bottenhavet..

Besked kom från försvarsledningen att de skulle tas om hand och att det skulle ordnas med logi. Ett arbete som utfördes av KA4 h, som senare blev KA 5 i Härnösand,

Underrättelsearkivet och en hel del teknisk apparatur, förvarades i lådor som transporterades till Gustavsviks varv som då var en militär anläggning. Där låg de inne i ett bergrum för att senare fraktas till Stockholm.

För svensk underrättelsetjänst var det en guldgruva som man fått tag i. Allt mikrofilmades, även av finska myndigheter, innan de brändes 1946.

Stellisterna fick en viktig roll i uppbygandet av FRA. Några av dem rekryterades till andra länders underrättelsetjänster. Den person som amerikanerna hade som chef för spionering mot ryssar var en av signalspanarna, Wilhelm Tikander..

– Jag sade tidigare till Mannerheim att nu är det snart slut. Vore det inte klokt att

vi varnar amerikanerna att vi läser deras telegram. Marskalken sade att det är alldeles riktigt att varna dem. När jag visade dem några av deras telegram i klartext trodde de inte sina ögon, berättade han.

Det är ett känt faktum att ett antal stellister anställdes av FRA (försvarets radioanstalt) och att deras familjer snabbt fick svenskt medborgarskap.

Den sovjetiska regeringen ställde som krav på Sverige att man skulle utlämna några av stellisterna som nu jobbade på FRA.

Så sent som på 90-talet har det florerat uppgifter om att det finns delar av Stella Polaris -arkivet endera på Krigsarkivet i Helsingfors, krigsarkivet i Stockholm och ibland på FRA, samt på olika ställen i Finland.

– Men det säkra stället där man verkligen fått se Stella -arkivets innehåll är varken i Finland eller i Sverige utan på webben, berättar författaren Johanna Parikka Altenstedt som har skrivit boken Stella Polaris.

Det var på 90-talet i USA som NSA (Nationella säkerhetsmyndigheten) började publicera på internet hemliga spionteleggram.

Det visade sig nämligen att mycket av materialet blev sålt redan 1944 och 1945 i Stockholm som var dåtidens globala spionhuvudstad. Genom japanska, franska, engelska och amerikanska händer spreds det överallt. Det innehöll spionrapporter men också kunskaper om kodning som de finska stellisterna hade lärt sig.

Sammanställt av Lennart Lahti

Källa: Wikipedia

Elden – inget att leka med

Att skydda sig mot elden var ingen lätt uppgift gammalt tillbaks då all bebyggelse bestod av timmer och bräddor. De enda redskap man hade var hinkar, svabbar och brandsegel.

Trots hårda förhållningsregler uppstod eld med jämna mellanrum. Matlagning, belysning och uppvärmning skedde varje dag och skorstenarna var nog inte i bästa kondition jämt. Man delade in staden i olika kvarter och hade brandvakt. En mindre angenäm och populär sak var att vakten gick omkring nattetid och blåste i en 2 meter lång mässingslur.

Den första riktigt stora brandkatastrofen uppstod i början av 1700-talet. Staden brann då ner mer eller mindre tre gånger på bara elva år.

Efter den sista branden tog man sig i kragen och organiserade upp en bättre bevakning. Staden indelades i åtta kvarter där vissa uppsyningsmän hade ansvaret.

Under sommaren var vattenproblemet inget bekymmer då staden låg efter vattenlinjen. Vintertid höll man vakar öppna vintern igenom.

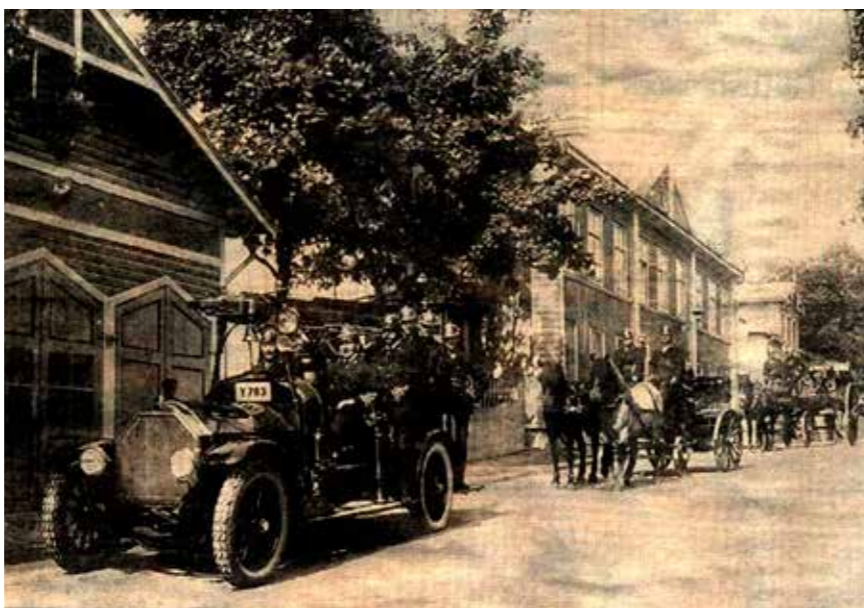
Anbud lades in av stadsborna där den lägsta anbudsgivaren fick det otacksamma jobbet att hålla de c:a 20-talet vakarna uppe. Som mest var det hela 28 stycken.

En något mindre populär sak var när brandvakten blåste i en två meter lång lur. Han blåste en stöt kl 21.00, två stötar kl 22.00 o.s.v. för att påvisa att han gjorde sin runda.

Under 1800-talet upphörde den illa ansedda lurblåsningen och sex stycken stämpelur infördes istället. Den frivilliga brandkåren hade till uppgift att vid eldsvådor ”efter yttersta förmåga hämma elden, samt bärga och bevara liv och egendom”.

Till slut fick man år 1895 en fast brandkår som låg på Hovsgatan 20. Den förste chefen hette CM Johansson. Man hade då 22 man anställda och tog sig fram med häst och vagn.

Göran Hagfors

Härnösands brandkår 1926. Som framgår av bilden ryckte man då ut både med bil och hästar.

En förödande brand på Länsmuseet Murberget

Foto: Lars Bergström

INFORMATION FRÅN KAMRATFÖRENINGEN

MEDLEMSKAP

Som medlem i kamratföreningen erlägger Du:

- ◆ En årlig avgift – årsavgift
- ◆ Årsavgiften är 200 kronor (OBS! Per person.)
- ◆ Eftersom vi subventionerar vissa utflykter och middagar, får den medföljande partnern dvs ej medlemmen betalar fullt pris.
- ◆ Frivillig gåvor tas emot.
- ◆ Medlem som under året ej erlagt fastställd årsavgift anses frivilligt ha utträtt ur föreningen. Får därmed ej heller Bäverposten.
- ◆ Hedersmedlem erlägger ej årsavgift.
- ◆ Inbetalning av årsavgift görs till föreningens plusgirokonto 12 11 12 - 7 och därmed medverka till att vi kan fortsätta att ge ut fler nummer av Bäver posten. Vi är övertygade om att Bäver posten är det bästa sättet att hålla kontakten och få information från kamrater och förband.
- ◆ Samtidigt kan du betala in 60 kr för senare leverans per post av föreningens

medlemsnål. Den kan också köpas direkt hos kassören Tommy Lindqvist, tele 0611-711 74

◆ Observera! Glöm inte att fylla i ditt namn och din adress på inbetalningskortet. Och om du flyttat, att anmäla din Adress samt även e-post adress
Till: Hans Wiklander
Mobil 070-6963699
E-post hasse@invest.se

◆ Besök gärna hemsidan:
www.ka5kamratforening.se

KA 5 KAMRATFÖRENING 2016

- ◆ Ordförande: Mona Rodling
- ◆ Vice Ordförande: Ronald Forsberg
- ◆ Övriga Styrelseledamöter: Kenth Nilsson (ledamot), Uno Gradin (redaktör Bäverposten), Nils-Erik Pallin (ledamot), Tommy Lindqvist (kassör), Hans Wiklander (sekreterare), Ove Strömberg (klubbmästare)

FÖRSVARSMAKTEN
VÄSTERNORRLANDSGRUPPEN
BOX 1015 | 871 29 HÄRNÖSAND

- ◆ Suppleanter: Jens Boeng, Elisabeth Näslund
- ◆ Revisorer: Lennart Lahti, Karl Bäcklund, Gunnar Fernlund (suppleant), Gunnar Westman (suppleant)
- ◆ Valberedning: Göran Andersson (sammankallande), Åke Semb, Göran Hagfors, Lars-Erik Magnusson (suppleant)
- ◆ Formgivning: Anders Markevärn

NYA MEDLEMMAR

Hälsas välkomna i kamratkretsen:
Kurt Berg, Jörgen Wahlander

KOMMANDE EVENEMANG

Våren 2018

Årsmöte: 2018-03-02
Pubafton: 2018-04-20

AVLIDNA

Vi tackar för deras trohet och behåller den i vårt minne: Yvonne Söderkvist 2017, Jan Kull 2017

Gemytlig stämning vid den välbesökta höstmiddagen.

Foto: Tommy Lindqvist

◆ Lördagen den 21 oktober hade KA 5 Kamratförening sin årliga Höstmiddag. 42 st glada deltagare kom åt och inmundigade diverse drycker, där allas vår Ove Strömberg i baren hade hjälp denna kväll av Roger Karlström Vi fick avnjuta en god middag som Sebastian Koch lagat. Förrätten bestod av: Gubbröra på kavring med dillpesto, serverades i ansjovis burkar. Varmrätt: Helsteckt fläskfilé med senaps lökpepparsås

samt potatis kaka. En annorlunda och trevlig servering, denna kväll som dessutom var en mycket varm och solig oktober kväll. En och annan snaps och vin visa sjöngs glatt till maten. På begäran av ordförande Mona stämde Sven-Erik Lodén och Ulla Johansson upp och sjöng sin konverterings visa, vilket uppskattades. Efter middagen serverades: Kaffe med falsk potatiskaka a la Mona. Lotteri med vin och choklad såldes

i rask fart och några blev glada vinnare andra betalade glatt. Gösta Rodling på trombon och Åke Dahlbäck på piano förgyllde vår kväll med ett melodikryss med låtar av Povel Ramel, de stämde också upp under snaps och vinvisorna, samt underhöll efter middagen. Speciellt tack denna kväll till de som hjälpte till med dukning, diskning och servering ingen nämnd och ingen glömd.

Mona Rodling, Ordförande

Världen som **arbetsfält**

Ännu en gång har brigadgeneral Lars-Olof Corneliusson blivit utsänd av försvarsmakten till internationell tjänst. Denna gång har kosan styrts till Bryssel där Corneliusson under några år ska arbeta i Europeiska Unionens militära stab som förkortas EUMS.

Lars-Olof inledde sin militära bana vid KA 5. Där lades grunden till en strålande militär karriär som bland annat regementschef vid KA 1 i Vaxholm och som diplomat med uppdrag runt om i världen.

- Efter att ha arbetat tidigare inom NATO vid flera tillfällen är EU en ny struktur för mig, konstaterar Lars-Olof. Det innebär att jag snabbt måste komma in i nya regelverk och stabsrutiner. Intressant och lärorikt men också ganska många likheter med vad jag upplevt förut.

- Mina uppdrag har medfört en fantastisk resa med platser som USA, Afghanistan och FYROM som tjänstgöringsplatser. För att inte tala om alla platser som yrket har låtit mig besöka världen över.

Här skriver Corneliusson själv om sin bakgrund och nya spännande uppgifter:

Kanske detta jobb är ett av de mer intressanta i och med att uppgiften är att utarbeta strategisk analys av underrättelser som medlemsländerna tillhandahåller. Efter att ha varit van vid att driva hela underrättelsecykeln med egna inhämtningsresurser har uppgiften i någon mån begränsats till att sammanställa medlemsländernas tjänsters resultat och producera lägesuppfattningar för unionens ledarskap inför dess beslutsfattande. Befattningen kallas "Director of Intelligence" och är ett av flera direktorat inom staben.

Som läsaren säkert redan vet är den europeiska säkerhetspolitikens militära del endast en liten del av EU:s politikområden och utgörs av GSFP (EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik) som i sin tur är en del av GUSP (EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik).

För vår del inom underrättelsetjänsten samarbetar vi med den civila motsvarigheten (INTCEN) och tillsammans täcker vi militära och civila underrättelser avseende

Lars-Olof Corneliusson.

länder och teman utanför medlemsländernas gränser.

Vi består av ett antal analytiker som medlemsländernas tjänster tillhandahåller vilket innebär att vi har direktkontakt med medlemsländerna och att vi har en mycket god kompetensbredd vilket är en förutsättning för att kunna tillfredsställa behovet. Intresseområdet för GUSP är globalt så det krävs både bredd och djup hos vår personal.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte går en dag utan att man imponeras av personalens prestationer. Det finns en stor personlig tacksamhet att ånyo få förmånen att leda officerare från andra nationer. Jag lär mig fortfarande nya saker varje dag.

Belgien är ett land med mycket erfarenhet av krig och umbärande genom århund-

randen samt är en ung nation som bildades för knappt 200 år sedan. Bryssel har en drygt 1000 årig historia, alltså bra mycket längre tidsperspektiv än den EU huvudstad som det är nu. En stad, ett land väl värt ett besök om man är intresserad av historia, kultur, mat, öl och för att uppleva den grönaste huvudstaden i Europa.

Ni är inte bortglömda uppe vid mitt "hemmeregemente" som la grunden för mitt fortsatta yrkesliv. Kunde läsa mig till att värnpliktsutbildning skulle återuppträffa på området igen och det finns många namn man känner igen som fortfarande är hårt engagerade hos er även om en del av våra vänner inte längre finns kvar bland oss.

Varma amfibiehälsningar,

Lars-Olof Corneliusson
"Hibbe" bland kompisarna